

BIJLAGE C

EUROPA, CANADA EN DE NIEUWE WERELDORDE

De Strategische Alliantie van de 21e Eeuw

Inleiding

Wanneer historici terugkijken op de periode 2015–2029 zullen zij waarschijnlijk niet alleen kijken naar de Verenigde Staten.

Minstens zo interessant zal zijn wat er gebeurde aan de andere kant van de Atlantische Oceaan.

Want terwijl de Amerikaanse politiek steeds meer werd gekenmerkt door:

- polarisatie;
- protectionisme;
- institutionele spanningen;
- binnenlandse verdeeldheid;

begonnen Europa en Canada na te denken over hun eigen positie in de wereld.

Voor dit dossier vormt deze ontwikkeling één van de belangrijkste rode draden.

In veel analyses kwam steeds dezelfde gedachte terug:

"Misschien is de belangrijkste geopolitieke erfenis van het Trump-tijdperk niet wat er in Amerika gebeurde, maar hoe Europa en Canada daarop reageerden."

De gebeurtenissen tussen 2015 en 2029 brachten Europa en Canada dichterbij elkaar dan op enig moment sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Niet uit ideologie.

Maar uit strategische noodzaak.

DEEL I

HET EINDE VAN EEN OUDE ZEKERHEID

De Trans-Atlantische Constante

Sinds 1945 leefde Europa onder een fundamentele aanname:

De Verenigde Staten zouden uiteindelijk garant staan voor:

- Europese veiligheid;
- internationale handel;
- geopolitieke stabiliteit;
- de bescherming van democratische bondgenoten.

Deze aanname vormde decennialang de basis van de naoorlogse wereldorde.

Onder zowel Republikeinse als Democratische presidenten bleef dit uitgangspunt grotendeels intact.

Tot 2015.

Het Trump-Effect

Met de opkomst van Donald Trump ontstond voor het eerst serieuze twijfel.

Vragen die jarenlang theoretisch waren geweest, werden plotseling actueel:

- Wat als Amerika minder betrokken wil zijn?
- Wat als de NAVO niet langer vanzelfsprekend is?
- Wat als economische belangen boven bondgenootschappen worden geplaatst?
- Wat als Amerikaanse verkiezingen grote gevolgen hebben voor Europese veiligheid?

Deze vragen zouden Europa diepgaand beïnvloeden.

DEEL II

DE EUROPESE ONTWAKING

Van Comfort Naar Verantwoordelijkheid

De periode 2015–2029 markeerde voor Europa een mentale omslag.

Voor het eerst sinds de Koude Oorlog ontstond brede overeenstemming dat Europa meer verantwoordelijkheid moest nemen voor:

- defensie;
- energie;
- industrie;
- technologie;
- strategische autonomie.

Deze verandering voltrok zich geleidelijk.

Maar zij werd versneld door drie gebeurtenissen:

1. Trump en de NAVO-discussie

2. De coronapandemie

3. De oorlog in Oekraïne

Samen maakten zij duidelijk hoe kwetsbaar afhankelijkheid kan zijn.

DEEL III

CANADA ALS NATUURLIJKE PARTNER

Waarom Canada?

Canada kreeg in deze periode een bijzondere positie.

Het land combineert eigenschappen die voor Europa steeds waardevoller werden:

- stabiele democratie;
- sterke rechtsstaat;
- grote natuurlijke hulpbronnen;
- hoogopgeleide bevolking;
- vergelijkbare politieke waarden;
- relatief voorspelbaar bestuur.

Daardoor ontstond een unieke situatie.

Terwijl de Verenigde Staten intern steeds meer verdeeld raakten, werd Canada juist gezien als een betrouwbare lange termijn partner.

De Canadese Voordelen

Energie

Canada beschikt over enorme voorraden:

- olie;
- aardgas;
- waterkracht;
- uranium.

Voor Europa betekende dit potentiële diversificatie van energiebronnen.

Kritieke Grondstoffen

De energietransitie vereist:

- lithium;
- kobalt;
- nikkel;
- koper;
- zeldzame aardmetalen.

Canada beschikt over veel van deze grondstoffen.

Hierdoor werd het land strategisch belangrijk voor Europese industrieën.

Politieke Stabiliteit

Investerders waarderen voorspelbaarheid.

Canada ontwikkelde een reputatie als een van de meest stabiele democratieën ter wereld.

Dit vergrootte de aantrekkelijkheid voor Europese samenwerking.

DEEL IV

DE NIEUWE VEILIGHEIDSARCHITECTUUR

De Oorlog In Oekraïne

De Russische invasie van Oekraïne in 2022 veranderde vrijwel alles.

Plotseling werd duidelijk dat:

- grootschalige oorlog in Europa mogelijk was;
- energie afhankelijkheid een risico vormde;
- defensie-investeringen noodzakelijk waren.

Europa begon ongekende bedragen te investeren in:

- defensie;
 - munitieproductie;
 - cyberveiligheid;
 - militaire infrastructuur.
-

NAVO Blijft, Maar Verandert

Een van de paradoxen van deze periode is dat de NAVO tegelijkertijd sterker én onzekerder werd.

Sterker omdat:

- Finland toetrad;
- Zweden toetrad;
- defensiebudgetten stegen.

Onzekerder omdat:

- Europese afhankelijkheid van Amerikaanse politiek zichtbaar bleef.

Daardoor ontstond een nieuw Europees denken:

Sterke NAVO én sterkere Europese autonomie.

DEEL V

HANDEL EN ECONOMIE

De Verschuiving Van Wereldhandel

De handelsoorlogen van de jaren 2018–2029 versnelden een proces dat al gaande was.

Bedrijven begonnen hun productieketens opnieuw te bekijken.

Belangrijke begrippen werden:

- friend-shoring;
- near-shoring;
- supply chain security;
- economische weerbaarheid.

Europa en Canada profiteerden van deze ontwikkeling.

CETA Als Voorbeeld

Het handelsverdrag tussen Canada en de Europese Unie kreeg nieuwe betekenis.

Wat ooit werd gezien als een handelsverdrag werd steeds meer beschouwd als een strategisch partnerschap.

Het bood:

- handelszekerheid;
 - investeringsbescherming;
 - politieke samenwerking.
-

DEEL VI

TECHNOLOGIE EN DIGITALE SOEVEREINITEIT

Het Big Tech Vraagstuk

Europa keek met groeiende bezorgdheid naar de dominantie van:

- Amerikaanse technologiebedrijven;
- Chinese technologiebedrijven.

Hieruit ontstond een nieuw beleidsdoel:

Digitale soevereiniteit

Europa wilde meer controle krijgen over:

- data;
- cloud-infrastructuur;
- AI;
- halfgeleiders;
- cyberveiligheid.

Canada bleek hierbij een natuurlijke partner.

Kunstmatige Intelligentie

De AI-revolutie bracht nieuwe uitdagingen.

Belangrijke vragen waren:

- Wie ontwikkelt de technologie?
- Wie bepaalt de regels?
- Wie beheert de data?
- Wie profiteert economisch?

Europa koos relatief sterk voor regulering.

Canada positioneerde zich als innovatieve partner.

Samen konden zij een alternatief model ontwikkelen tussen de Amerikaanse en Chinese benadering.

DEEL VII

KLIMAAT EN ENERGIE

Gedeelde Doelen

Europa en Canada deelden veel klimaatdoelstellingen.

Beide zagen:

- energietransitie;
- emissiereductie;
- groene innovatie;

als belangrijke economische kansen.

De Groene Industrie

Nieuwe samenwerking ontstond rond:

- waterstof;
- batterijen;
- offshore wind;
- duurzame mijnbouw;
- CO₂-reductie.

Dit versterkte de strategische band verder.

DEEL VIII

DEMOCRATISCHE WAARDEN

Meer Dan Economie

De relatie tussen Europa en Canada gaat verder dan handel.

Zij is gebaseerd op gedeelde waarden:

- democratie;
- rechtsstaat;
- persvrijheid;

- mensenrechten;
- multilaterale samenwerking.

In een wereld waarin autoritaire systemen meer invloed kregen, werd dit steeds belangrijker.

DEEL IX

HET ARCTISCHE FRONTIER

De Nieuwe Strategische Regio

Een onderwerp dat vaak wordt onderschat is het Noordpoolgebied.

Door klimaatverandering wordt het Arctisch gebied economisch en militair belangrijker.

Canada bevindt zich in het centrum van deze ontwikkeling.

Belangen omvatten:

- nieuwe zeeroutes;
- grondstoffen;
- militaire aanwezigheid;
- geopolitieke invloed.

Voor Europa wordt dit een steeds relevanter veiligheidsvraagstuk.

DEEL X

SCENARIO'S VOOR 2030–2050

Scenario A

Versterkte Euro-Canadese Alliantie

Europa en Canada bouwen een geïntegreerd partnerschap op rond:

- energie;

- defensie;
 - technologie;
 - handel.
-

Scenario B

Multipolaire Samenwerking

Europa werkt tegelijkertijd samen met:

- Canada;
- Verenigde Staten;
- India;
- Japan;
- Australië.

Canada blijft daarbij een stabiele kernpartner.

Scenario C

Strategische Fragmentatie

Nieuwe geopolitieke spanningen leiden tot blokvorming.

Europa en Canada worden nog afhankelijker van elkaar.

Analyse

De belangrijkste verandering van de periode 2015–2029 was mogelijk niet de opkomst van Trump.

Ook niet de oorlog in Oekraïne.

Ook niet de AI-revolutie.

De belangrijkste verandering was misschien dat Europa voor het eerst sinds 1945 serieus begon na te denken over een toekomst waarin het meer verantwoordelijkheid moest nemen voor zijn eigen veiligheid, economie en geopolitieke positie.

Canada bleek daarbij een logische bondgenoot.

Historische Betekenis

Wanneer toekomstige historici deze periode bestuderen, zouden zij kunnen concluderen dat Europa en Canada samen een van de meest onderschatte geopolitieke ontwikkelingen van de vroege 21e eeuw vormden.

Niet omdat zij de machtigste spelers waren.

Maar omdat zij een alternatief model vertegenwoordigden:

- democratisch;
- economisch open;
- technologisch ambitieus;
- internationaal georiënteerd.

Conclusie

De periode 2015–2029 liet zien dat geopolitieke relaties niet statisch zijn.

Wanneer oude zekerheden verdwijnen, ontstaan nieuwe partnerschappen.

Europa en Canada ontdekten in deze jaren dat zij meer gemeenschappelijke belangen hadden dan ooit tevoren.

Wat begon als een reactie op wereldwijde onzekerheid, groeide uit tot een strategische relatie met potentieel voor tientallen jaren.

Kernconclusie

De meest duurzame geopolitieke erfenis van het Trump-tijdperk zou wel eens kunnen zijn dat Europa en Canada elkaar opnieuw ontdekten als natuurlijke bondgenoten in een snel veranderende wereldorde.

Slotvraag

Kan de Euro-Canadese samenwerking in de 21e eeuw uitgroeien tot wat de trans-Atlantische relatie tussen Europa en de Verenigde Staten in de 20e eeuw was?

Dat is een van de meest fascinerende geopolitieke vragen die de komende decennia beantwoord zal moeten worden.